

ریضا عالی - مومکونسه بیزه دیل و دیلچی لیک و اونون گونده لیک آنلامیندان دانیشاسیز ؟

حسن بک هادی - دیل بیر آراج کیمی دیر منجه اینسانلار آراسیندا ، اونلارین اورتاسیندا ایلیشگی قورماغا و بوردا بیر کیمسه دیلایلن مشغول اولاندا (سوی ایلن یوخ بلکه دیلایلن) اونا دیلچی دئیریک .

البتہ بو بیر آماج کیمی بیر آمال کیمی حساب اولمور ، خالق آرا دیل بیر وسیله دیر . بو دیل حاقدا ، دیلچی لیک حاقدا دئمہ لی بو

کی اونا یئتیشیریکسه بو بیر آماج بیر اوماج کیمی اولور ، میثال اوچون بیز بیر عادی اینسانا یا خالقا دئیہ بیلیریک کی سن

بو دیلده یا هر بیر دیلده دانیشدین دانیشمادین نه فرقی واردیر . یامیثال دئمک اولار سن نییه تورکسن و نییه تورک

دیلیلده دانیشیرسان آما بیر دیلچییه بو سورغو وئریله بیلمز ، نییه کی اونون ایشی بودور . اونون نییتی اونون گلجکی

وارلیغی ، یوخلوغو ، بیلگیسی دیل اوستونده ایشیلیمک دیر . دیلین کؤکون قیرماق یوخ بلکه حاققیندا ایشله دیگی دیلی

کوکله مکدیر . بونون اوچوندورکی بوتون دیلچی لر هر زمان ژورنالیستلر یا خود دؤولتلر طرفیندن مطلق بیر « پان » - آ

باغلانیرلار نییه کی اوزهل اولاراق بیر ایش اوستونده ایشله ییرلر : بیر دوکتورو نظرده آلیریقسا بو ، دوکتور اوزهل بیر

خسته لیکلرین میثال اورهک خسته لیگینین اوستونده چالیشیرسا اونا راحتلیق ایلن اورهک حکیمی دئیرلر . دئمک اونونلا

اورهک حاققیندا دانیشیریقسا جاواب آلاجاغیق یا باشقاسی قادین خسته لیکلرینین حکیمی او ایشین ایسی دیر یییه سی دیر .

اونونلا اورهکدهن دانیشیرسان سنه : گئت اورهک حکیمی ایلن دانیش ، دئیہ جک . بس بئلہ دئیہ بیلیریک کی دیل مسئله سینہ

بیر دیلچی ایلن عادی بیر آدامین یاناشماسی علمی باخیمدان چوخ فرقلی دیر و نتیجه ده نییت ، اوماج و هدف جهتینده - ده

یئنہ فرقلی دیرلر .

یانی بیر سورغویا (عاینی بیر سورغویا) دیلچی طرفیندن وئریلن جاواب ایلن او دیلده دانیشان آدامین وئردیگی جاواب

مطلق فرقلی اولاجاقدیر (عاینی بیر جاواب اولمایاجاق)

ريضا عالي - عيني حالداكى من ايسته ديگيم جاوابى وئردىگيم سورغودان آلمادىم آما هر حالدا مومكن اولسا ديلچى ليگين

كئچميش ايل آييندان (تاريخيندهن) و تاريخچه سى حاقدا بيزيم اوچون ايضاح وئرين ؟

حسن بك هادى - من بيليرهم سيزين ديلدهن و ديلچى ليكدهن آنلاميز و دوشونجه نيز نه دير ؟ بيلسم راحتجاسينا او حاقدا

سيزه دانيشارام . باخين هر بير ادامكى ديلچى ليك و ديل ايلن مشغول اولور او ديلين « گراماتيكا » - سى (gramatica) ايلن

اوديلين « فونوتيكا » سى ايلن يعنى سس دگيشمه لرى ايلن او ديلى تاريخى باخيميندان و ها بئله « ائتيك » (etnique)

(اخلاقى) و « ميفيك » يا خود اسطوره باخيميندان آراشديرير كى بونلار هاميسى اوزلويونده باشقا - باشقا موضوعلار و

مسئله لر و كونولارديرلار . ديلچى ليك دئديگيميز بو دگيل كى هر بير حاققيندا دانيشان آداما بيز ديلچى دئيىب ديل عالمى

آدلانديراق . هامى ديلدهن دانيشا بيلر ديلچى اولمادان ، البته ديلچى ليگين اوزونونده بولوملى و اردير . بيزيم عصرىمىز

افلاطون عصرى ده گيل . ايندى بودؤوروده ديلچى ليگين اوزونون اوزهل - اوزهل قوللارى و اردير .

ديلچى ليگين يازىلى سندرلدهن باشلاياراق آراشديرما قوللارى و اردير . يازى دووروندهن اونجه داش دووروندهن قالان

نيشانه لر و قالان اثرلى يازيدان قالان ايزلى آراشديرانلار و ارديركى اولور « باستان تانيشليق » يا باستان شيناسليق ،

كئچميشى آراشديرماق كى آيرى بير آدلا (آرکولوژى) دير . يا باشقا بيريسى گلير ديلين شعير بولومونده ايشله يير

قوشمالارى آراشديرير . بيرى گلير ادبياتيندا آراشديرمايا جان آتير و باشقالارى اونون گراماتيكا سيندا يا ائتيمولوژى -

سينده يا همان سوزون اوزون يا اوزه يين يا ديلين كيم اولدوغونو آراشديرير . منجه آيرى - آيرى زامانلاردا بونلارين

حاققيندا دانيشماق لازيمدير .

ريضا عالي - ديلچى ليگين تاريخچه سى حاقدا ...

حسن بك هادى - من او خودوغوما گؤره و گؤردويوم بيرينجى متن لر حاققيندا يازيلان يادداشلار گؤرا بيرينجى دؤنه »

افلاطون « ۲۴۰۰ - ايل بوندان اونجه بو ايش ايلن مشغول اولموشدور ، كى اونون فيكي ريجه دونيا « آتن » - دهن باشلانيلير .

افلاطون دئییر : تورپاق دئیگیڭ یالنیز آتن تورپاغی ، آدام یانی « آتن » - لی دیل دئیگیڭ یالنیز « آتن » دیلی یونان دیلی دیر .

افلاطون او زامان « سانسکریت » - دهن خبرسزایدی . نئجه کی سانسکریت ده ۲۵۰ - ایل یا ۳۰۰ - ایل دیرکی تانیئر و اوندان سونرا « اوستا » دیلی تاپیلیب کی ایندی فارس دیلینده و فارس دیلینین عالیملری بو دیلی اؤزلی اوچون میلی بیر اثره چئویریب و چئویرمک ایسته ییرلر .

ریضا عالی - دئمک کی سیزجه دیلچی لیک افلاطوندان باشلانیر ...

حسن بک هادی - البتته بو سؤزو من یازیلی سندلر اوزره و گؤردویوم کاغیذلار یازیلار اساسیندا دئیرهم (۵۳ جیلدیلی

۱۸۲۰ - ده پارسیده چیخان « پلاتون - لا سقراطین دانیشیقلاری) , سونرالار ایسه هر بیر عالیم , هر بیر ضیالی یئرلی -

یئرینده بو حاقدا چابا گؤستمیشدیر . انئیمولوژیادا ایکی بؤیوک فیکیر واردیر ایکی بؤیوک یئر بولونور بیر خالقین

انئیمولوژیاسی باشقاسی اکادمیک انئیمولوژی کی بو حاقدا (ظارافات) دوستوم ناصر منظوری خالق انئیمولوژی - سینه

ناکادمیک او بیر سینه اکادمیک دئیر !

بس بیلدیک کی بیزیم ایکی فورمادا انئیمولوژییا واریمیزدیر ۱ - خالق - ین فیکیرلری دیلچی لیکدهن و اونلارین آنلاملاری

کلمه لردن ۲ - ایکینجی علمی و اکادمیک انئیمولوژییا (کلمه لرین کؤکونو علمی یوللار و منطق لرله آراییب تاپماق)

بیرینجی فورمادا چوخ راحت کلمه لری آراماق و اونا کوک تاپماق اولارکی بو هم دوز همده سهو اولابیلر و البتته اولای بیلسین

کی بو فورمادا بیز کوکدهن ده گیشیک یوللار آفاق قویموش اولاق میثال : بعضاً انشیتیمیشیک دئیرلرکی « گربه » سوزونده

سس ده گیشیک لیگی واردیر و بو کلمه اصلینده « قورو بی » یا « قارا بی » دیر . بو خالق انئیمولوژییاسیندا دئییلن سوزلره

هئچ بیر شاهید و تانیق یوخدور , سؤزلر بیر ادعا کیمی دئییلر و اوستوندهن راحتلیقلا کئچیرلر . آما علمی و اکادمیک

انئیمولوژییادا بیر سوزو راحتلیقلا دئییب اوستوندهن کئچمک اولماز بیر کلمه آراشدیریلیرسا او کلمه نی دووره له ییب ,

اوستونده فیکیرلشمه لی یک تا سوزوموز کؤکلی بیر سؤز اولوب انشیکه چیخا و گرهک باخیب گؤرهک اوندان هانسی کلمه لر

دوغلور اونسوز بيز تورک دونياسيندا هئچ زامان ادعا ائده بيلمهريک کی بو بيزيم « ائت » - يميز دير يا خود آنا

کلمهميزدير . بيزده هئچ بير کلمه تک و يالقيز دهگيل بوتون کلمهلردهن آيريلان قوللاريميز واردير .

بئلنچي بير ديللره بيز کؤکلو ديل ، بوتون ديل و اروپالي لار بونا « آگلوتيناسيون » لی (agglotination) ديللر دئييرلر ،

کی بورادادا ايلتيصاقی ديللر آدلانير ، کی بودا منجه سهو بير آددير نييهکی ايلتيصاقی « قيريق » و قيريقلاری بير - بيرينه

ياپيشنديرماغا دئييرلر .

ريضا عالي - البته بيز يئري گليرکن بو حاقددا سيزدهن ايضاح ايستيهجهيک هلهيک بيزه مومکون اولورسا ديلچیليگين

اهميتی حاقددا بير آز ايضاح وئرهسينيز .

حسن بک هادی - هر خالقين بايراغينين ، هر بير خالقين کؤکونون اينامينين دوشونجهسينين هر ائلين هيمي ، ايمي ، نيشانی

، سيمگهسی ديلينده خلاصهلهنير .

يانی ديل يوخدورسا بير خالق ايلن دانيشماق ايمکانی دا يوخدور .

« مارکس » دئييديرکی بير توپلومون ايليشگیسی اقتصادی جهتهدن اؤنملیدير ، آما منجه بو سهو بير سؤزدور بونا

ميثالدا کئچميشده شوروی آدلانان اولکه ايدی کی بير نئچه دوولتی و خالق ییغديلار بير يئره و چوخ راحتليقلا بيز

گؤردوک کی داغیلدی و آيريلانلار هرهسی اوزلويونده اولدو باشقا بير اولکه .

ائلدهن دانيشاندا دوولت - دهن سؤز گئتمير ، ائل باشقا اولابيلر و ديلده باشقا ، ائل و ديل بير گليرلر ، نئچه ائلين بير دوولتی

اولابيلر بير دوولتينده نئچه ائلی اولابيلر ، دئمک بو کی بير دوولتين نئچه ديلي اولابيلر ، ديلچیليگين اهميتی - ده بو هيمي

و سيمگهنی قوروماقدادير . بو اينانجی يارتماقدادير ، ياراشديرماقدادير . ديلچیليک دئيگين کلمهلی قورويوب ساخلاييب

اونلاری اکيب بنجرتمکدير .

هر علميده آیری - ليک اولدوغو کیمی ديلچیليک ده - ده آیری - ليک اولابيلر . آتومو ، نظرده آليريقسا اولابيلر بو آتومدان

(اتم) اينسانلارين ساغلامليغی يولوندا دا فايдалاناسان ، اولابيلر کی اونو آپاراسان گويلره و سالاسان اونلارين باشينا

و مینلر اینسانین ساغلاملیغین الیندن آلاسان . دیلچی لیک عمومیتله سوسیال و اجتماعی بیر چالیشما یولونا کئچیر ،

سیاست ایسه آیری - لیکله بینووره سی قویولدوغونا گوره بو آیری یولدا - دا دیلچی لیکله میللتلری بیر - برینین جانینا

سالیب اوزونون ایستکلرینه چاتماق اوچون اوندان فایدالانیر .

ریضا عالی - دیلچی عالیملر دیلی نجه تعریف ائدیرلر و اونون کولتور و مدنیتله نه باغلیلیغی اولایلر ؟

حسن بک هادی - من دیلین فونوتیک ائتیمولوژییاسیندا ایشله ییرم ، بونا گورده دیلین تاریخی باخیمدان

ائتیمولوژیسیندن خبرسیزیم ، هابئله دیری تورک دیلی میللتلرین دیلی و کیتابلارینین ساحه سینده چالیشیرام ، داش

یازیلی عابیده لرین قدیم تورک سوزلرین الیمه چاتدیق اونا لارا تانیق تادیقجا تاپدالاییب تاپینیب ایسته ییب اونا لارا گوج

وئریرم اونا لاردان قایناق لانیرام ، یالنیز دیلین فونوتیک جهتینده چالیشیرام فونوتیک بنزه ییشلر ، فونوتیک ائتیمولوژییا

ساحه سینده بیر تانیق لار تاپیریقسا چالیشیب کلمه نی کوکله ییرم . بو ایش او تدقیقاتچی لارا کی تورک دیلینین

ائتیمولوژییاسی اوغروندا و یؤنوده چالیشیرلار پیشمیش ها بئله پیشمه میش ماده لر توره ییر اونا لارا تانیقلار و گوجلر

یارالدير . میفیک تفکور صاحیبلرینه قایناق وئریر ، سس ده گیشمه لرینه بو ایش بیر قایناق کیمی اولور ، بیر قایناق

اولدوغوموز حالدا گیریریک بیر قایناق ایچه ریسینه بونسوز کی ایدیعامیز اولسون .

ریضا عالی - من یئنه سوالیمی تکرار لاییرام کی بس دیلین تعریفی نه دئمکدیر ؟

حسن بک هادی - باخین هر اینسان اوژ دیلینده گولور اوژ دیلینده آغلاییر . دیل اونا لرین کولمک و آغلاماق سسلری - دیر .

دیل دئدیگین نه دیر ؟ دیل بیر سس جهتینده بیرده یازی باخیمیندان معنالانیر . سس باخیمیندان آراشدیرساق بوتون دوغال

، طبیعت ایچینده کی اولان سسلر دیر . سویون اوژ سسی وار ، اینسانین اوژ سسی وار ، حیوانلارین ایسه اوژ سسی ،

اینسانلارین اوژ سسلرینه گؤره دیللری ده وار دیر . دیل سس اساسلاریندا قورولور معنا تاپیر . بیز سس - دهن علمی بیر

تعریف وئرسک بو دور : سس او فرکانسلار دیر کی قولاق ائشیدیر ، بو سس - ین فیزیکی جهتی دیر . علمی جهتی ده بو دور

كى سس ديله كيملىك بخش ائدير . سس - ين « دىپازون - و » سس - ين مئيدانى سورەكى ، آچىقلىغى ، بۇيوكلوغو ديلين اوزەللىكلرين اۇنە قويان وسيله دير .

مىثال اولاراق آذربايجان موغنىلىرى هانسى اولكەيه گئديرلرسە او اولكەنين خالقينين ديلينده اونلارين ماهنى لارين

وورقوسوز اكسان - سيز تام گۇزەللىكلە ايفا ائديرلر . مىثال اوچون « رشيد بهبود وف » گلير ايراندا فارسجا اوخويوركن

گۇروروك اونون آغيزلىغى و لهجەسى وارديرسا ائله گۇزەللىكلە ايفاچىلىق ائديركى هامى فارسلا راحاتلىقلا اونون

اوخودوغو ماهنينى دوشونورلر .

آما فارس ديلينين « دىپازونون » (diapazon) كىيلىغى هابئله ناقيص (چاتارمازلىق) - ينا گۇرە بيز هئچ بير فارس

دىللى آدمى راحاتلىقلا تورك ديلينده اوخويا بيله جه گىنى گۇرمەيشيك . البتته « دىپازون » حاققيتدا - دا دئمەليم كى »

دىپازون « سسين فيزيكى اۇلچوسو ، سورەكى ، سرعتى ، سسين گئنيشلىغى گئنيلىغى دير . بير مىثال ايلن سوزومو

راحتجاسينا چاتديرا بيله رەم بيزيم تورك ديلينده نئچه فورمادا « او » واريميز دير . او ، او ، او ، او البتته بونلاردا

اۇزلويونده نئچه جورەديرلر آغيزدان چيخان او ، داماقلى او ، ديش او ، ... كى بونلارى آراشديрмаق ديل گراماتيكا سسين

عالميلرينين ايشى دير . بونلار هاميسى سس گئنيشلىغى دير ، بو تورك ديلينين دىپازونونون (خصوصيله آذربايجان

آغيزلىغى نين) گئنيش - ليغيندان آسيلي دير . دئمك تورك دىلى « قيسىق » بير ديل دە گيلدير . لهجه اولاراق ، آغيزلىق

اولاراق آن بوتونلشميش ديللرە ندير .

ريضا عالى - بو سۇزو قبول ائديرىكسەكى « هويت » بير اينسانين منيمسە مەسى دير ، بير جورە باغليلىق يارانير بير

توپلوما و ييغينتى - يا ، اوندا ديلين و ديلچىليگين هويت ايله نه باغليلىغى اولابيلر ؟

حسن بك هادى - منجه بوردا مندهن ايكي سورغو سورولور بيرينجيسى خالقين كيملىگى (ائتنىك) ، (etnique) قومى يا

خود درى باخيميندان آراشديريلماسى دير ، ايکينجيسى خالقين كيملىگى فرهنگى ، اقتصادى ، ديل و ... باخيميندان

آراشديريلماسى دير . بيز هويت ايلن كولتورو برابر گۇتوروروكسە (بير آنلامدا) بونلارين آناسى (ديل) دير دئمك كى بير

اٲلین واری ، یوځو بایراقینین اوجالیغی و تاملیغی دیلده اوزهلله شیر . بیز دیلی گۆتوروروکسه هئچ زامان دیلدهن دانیشا بیلمه ریک . کولتور خالقین ایچینهن دوغما چیخان سایاق اولان سسلر دیر . دوغما اولان حرکتلر دیر . یانی بیر اٲلین دیلین الینهن آلیریقسا اونون کولتورو ، واری یوځو ، کیملیگی آرادان قالدیریلاجاقدیر . نییه کی کولتور دئیگیکن بیر قولاق ایلن ائشیدیلیرکی ، سس و دیللهنن دیلدر بیرده گۆز ایلن گۆرولورکی اودا گۆرونن و گودولن « سیمگه » لر دیرلر . بیر داها دا یازیدا دیر کی اودا دیلدر « سیمگه » علامت معناسیندا دیر کی فرانسایلینده « سیگنال » (signal) و اینگیلتره دیلینده « ساین » (sign) و لاتین دیلینده ایسه « سیگنوس » (signos) ها بئله « سیگناسوس » (signasos) یونانجا دیر .

ریضا عالی - دیل آراشدیرمالاریندا بیز « التصاق » کلمه سی ایلن قارشیلاییریق بو کلمه نه معنادا دیر میثال چون بیزیم تورک دیلیمیز ایلتیصاقی دیل آدلاندیریریلیر ؟

حسن بک هادی - البتته خاریده ایلتیصاقی آدیندا بیزیم بیر کلمه میز یوځدور اونلار بو معنای داشییان کلمه یه «

آقلوتیناسیون » دئیرلر ، کی معناسی دا یاپیشیق آنلامیندا دیر و تورک دونیاسی دیل چیلیک اکادمیاسیندا اونا « بوتون دیل » معنا ائدیبلر . یاپیشیق یانی بوتون ایندی گتیریلیب بو یاپیشیق کلمه سینه ایلتیصاقی دئییلر . بو یاپیشیق یا بوتونده بو معنادا دایر کی کۆکه یاریشه یه اکر و پسوندلی یا دا پیشوندلی کۆکه یاپیشابیلر و بوردا کوک قالارقی و ده گیشیلمز دیر . کی البته منجه بو هئچده ایلتیصاقی لیق معناسیندا ده گیر و من بیلیمیرم بورادا نییه « التصاق » کلمه سی ایشله نیلیر . و تورک دیلینده کلمه نین کۆکو واردیر و او دئیگیم کیمی ثابت دایاقلی دوروملو دور کی سیز بو کلمه نی گۆتوروب هانسی بیر « اک » یا خود پسوند [سون یا پیشیق] یا پیشوند [اون یا پیشیق] بو یاسینا قویورسوزسا اوردان بیر کلمه چیخاچاقدیر . یانی بیر دایاق واردیر کی یا پیشیر یانی وصلت [یا پیشماق] یئری واردیر . بو گۆسدهریر کی بو دیل قیریق دیل ده گیل البتته ، بو باخینجاندان بو کلمه یه یاناشسان دئمک اولار کی بو دیل ایلتیصاقی دیلدر . بو بیر کلمه دیر و اونداسۆز یوځ اساس بیزیم دیلده « سون اک » لر یا پسوند اساس یئر آلیرلار عینی حالدا کی بوردا « اون اک » لرده

واردیرلار . (البتته آقاي روشن خياوى - نين يئنى تدقيقاتلارينا گؤره كى بلكهده چاپا بيراخديلار بو تئزليگده ، بيلينير كى

بيزده اؤن اك - لى كلمه لرده واردير و بونا ثبوتلارى - دا واردير .)

ريضا عالى - خالقلار آرا گاهدان كولتورهل بنزهيشلر واردير كى ديلده اونون عيى بنزهيشلرينى گؤرمك اولار بونون

حاققيندا بيزه ايضاح وئريب اچيقلامانيزى ايسته رديم ؟

حسن بك هادى - خالقلار ايجينده ، ائللر ايجينده بنزهيش طبيعتدهن آسيلي دير . بوتون خالقلار بوتون ائللر تورپاق

اوزونده ياشايبيلار . تورپاغين اؤزونون اوزهل كولتورو اؤزل وارليقى واردير ، چوخ يئرلرده بونلار بيرى - بيرى ايلن

ياناشى حركت ائديبلر . ميثال اولراق « خوروز » سوزو كى دونيا ديل عاليملى اونون سسى اوزره بعضى كلمه لر قوروبلار

، خوروزون سسيندهن ، خور خوروندان ، خورولداما قيندان فارس ديلينده « خرناسه » كيمى كلمه لر دوزه لينيب ، تورك

ديلينده ايسه « خوروزلوق » خسته ليگينه اوندان آد گؤتورولوب ، دونيانين بوتون گليشميش ديللرينين هامى سيندا بوغاز

خسته ليكلرينين بير آدى ايسه « خوروزلوقدور » . بو كلمه لر ين قوهوملوغو ، كى بير كولتورهل بنزهيش دير ، طبيعتدهن

دوغما و دوغال بير قوهوملوقدور . البتته يئنه دئمه لييك كى بو كولتورهل باغليقلار ميفيك تفكوره باغلى دير ، ديلچى ليغا

يوخ ، بيز ميفيكدهن دانيشاندا ، او اليميز چاتمايان ، يازيا كئچه بيلمه ين « آجليق » ، « سوسوزلوق » ، « سئوينج » ، « قورخو

» ، « قايقى » كيمى دوشونجه لر دير . بونلار بوتون اينسانلاردا بير دير . باشقا جوره اؤزونو كوسده رير . بو اوزونو

گوسده ريركن كوك بير اولدوغو اوچون بو دوغال بنزهيش يارانير . دئمكى هر ويصال هامينى سئوينديريب هر بير

آيريليق يئنه اونلارى كده رلنديره بيلر و بو بير ثبوت - دور كى درى - دهن آسيلي اولمياراق (كى اينسانلاردا نژاد

كلمه سينى دئمك اولماز ، بير اينسان نژادى دئيه نده معناسى بو دور كى حئيوانلاردا ن آيرى - دير) بيزلرى طبيعت بير -

بيريميزه ياخيلاشديرابيلر .

ريضا عالى - ديللر آراسى سرحد يارا ديريقسا ، سيزجه بو ايش بير خالقين كولتورهل ، سياسى اوز باشيناليغيئا (استقلال)

ندهن (سبب) اولابيلر مى ؟

حسن بک ھادی - ديللرين سرحدى - دھوار ، سينيرى دا ، كى بو سينيرلارى آيىريب بللنديرك عالميرين ايشى دير . البتته

اونلار بللنديرمسه لرده خالق اؤزو بللنديرير .

(بىر خالق دانىشيرسا بىر ديلده زور - دا ويريرسه گؤرور بنزه ييشلر وارديرسا اوندان هئچ بىر شئى آماق اولمور قايدير

دئير بو ديل منه عاييد بىر ديل ده ييل . آما سياستله باغلى ليقى نه ده دير ؟)

ريضا عالى - سياستله باغليلىقى يوخ بلكه بوكى بىر خالقين دىلى و اونون اوستونده چاليشماق اونونلا باغلى ايشلر

گؤرمك او خالقا كولتورهل ها بئله سياسى اؤز باشينالىق كتيره بيلر مى ؟

حسن بک ھادی - البتته بونا منيم جاواب وئرمگيم لازيم ده گيل بونو تاريخ گؤسدەرييدير كى هر بىر «مستقل» [اوز باشينا]

خالقين اوزهل - ده دىلى اولوبدور . البتته بودا اولابيلر كى نئجه آيريجا اوز باشينا دوولت اولاميسى دا بىر دىلى اولالار .

اونا گؤره ده من بوردا استقلال [اوز باشينالىق] ايلن ديلين سينيرلاريني آيىريرام ، بونلارين هاميسى شخص ، قويولموش ،

قوشولموش ، قوشوتلاردان ، قوشالاردان (شرايطدهن) آسىلى دير . گاهدان بو قوشوللار بو ايشه يارديمچى اولوب بعضاً

ده اونون اؤنونده مانع توره ده بيلر و سياسى استقلال - ين قاباغيني آلا بيلر . سياست دئديگين قوؤوه دير ، و بوندا دا

ديلچى سياستدهن يوخ بلكه سياستچى ديلچى دن فايدالانىب . ديلچى لر بىر اولكه نين عاغيللى آداملارى ديرلار بىر اولكه نين

عادى كوتله سى ديرلر ، آما سياستمدارلار و سياستچى لر ها بئله ، سياست - ده اوتورانلار هاميسى ، اؤلچوب بيچنلر ، آليب

يىغانلار ، يىغيب داغيدانلار ديرلار . هاردا گؤرونوب بىر ديلچى بىر اؤلكه نى داغيتسين ؟ يا هاردا گؤرونوب ديل بىر اولكه نى

يىغيب يا داغيتسين ؟

بو سياستچى لر ديرلر كى خالقلىرى كؤچورمك ايلن بىر تورپاقدان باشقا تورپاغا او بيريسى تورپاقدكى خالقين دوغال

حاكلارين آياقلاييب ازسنيلر . نه ديلين نه ديلچى ليغين سياسته دخلى يوخدور . آما هر وقت سياست ديلدهن اؤز

ايسنكلرينه گؤره يارارلانىب دير .

ريضا عالي - آما بئله نظره گليركى دىلى و اونون اوزه لليكلىرىنى تانيماق بير خالقين سىياسى ، سوسىيال ، كولتورهل

ساحه لرده اؤنه يورومكده يارديمچى سى اولابيلر ؟

حسن بك هادى - منجه دىل سىز خالقين نه اقتصادىياتى وار ، نه ده بوندا گليشمه وار ، نه اؤتوملوک (كى قازاقلار دئيرلر) نه

اؤسوملوک (توركمنلرجه) نه اؤتگرليك (اؤزوموزجه كى اوز دىليميزده اؤتمك ، اينكىشاف دئمكدير) وار ، هئچ نه يوخدور .

بير ائلين كى دىلى يوخدور ، كولتورهل اؤز گورلويو ، اؤز باشيناليجى - دا يوخدور يانى دوشوندويونو گره كلى دير باشقا

دىلده دئسين .

ريضا عالي - سىز بو حاقدا دانىشدىزكى سياستچى لر هميشه دىلدهن اؤز ايستكلىرينه چاتماق اوچون فايدالانىرلار . ايندى بئله

سوروشماق ايسته ييره م كى دىل بير گوجللو اولكه نين و گوجللو خالقين اينده باشقا خالقلا حاكميت اؤتمك اوچون وسيله

كىمى اولابيلر ؟

حسن بك هادى - من سىزه يوخ دئسم اينانماين !؟ ايندى دونيادا اينگيلتره دىلينين نماينده سى برىتانىا آدلانان اولكه ده گيل

او بير كيچيك اولكه دير باشقا اولكه لر آراسيندا . بو دىل آمئريكانين توپونون كوجونه قاباغا يورويور . ژاپن ، كامپيوتر

[بيلگى سايار] وئيرر ائشيگه ، آن گليشميش (پيشرفته) كامپيوترلر آما ژاپن دىلينده يوخ . بو كامپيوترلر اينلارين

ماليه لشديره نلى آمئريكالى لار اولدوغو اوچون اينگيليس دىليجه ياييلير ، سوروشور سوزسا نيه دئمه لييم چون اونلارين

هم توپووار هم پولو . ياخين كئچميشده اهميت باخيميدان بيرينجى اينگيليس دىلى ايدى ، سونرا فرانساجا اوچونجوسو

ايسه روس دىلى ايدى . اوندان روس دوولتى ۱۵ - دانا خالقين قيرمىزى قانين چكيب وئيردى او آغ دىللى بىلا روس - لارا و

روس دىلين تبليغ ائديردى تورك دىلين يوخ ، اؤزبك دىلين يوخ ، ليتوانى - نى يوخ . ساوئتلر داغيلاندان سونرا روس دىلى

اونون - جو اونون ايكنىجى دىل كىمى تانينير .

ايندى بو سونوجو آماق اولاركى توپسوز دىل يئرئيمير .

ريضا عالي - دىلين و دىلچى ليغين بير علم اولارق باشقا علم لرله نه باغليليغى واردير ؟

حسن بک هادی - دیلچیلیق علمی و علم اولسادا دیل اهمییتلی دیر اولماسادا . دیل بیر آلاه وئرگیسی دیر . دیل اولماسا

فیکیر ، یارادیجیلیق یوحدور . دیل اولماسا اینسانین فیکیر دویغولاری کور سوسوز قویودورکی هئچ بیر یئرہ چبخاری

یوحدور . دیل ایلن ، اینسان دوشونجهلری ، یاشیل بیر بوستانا چئوریلن باغ دیر ، باغچا دیر .

ریضا عالی - بس دیل بئله لیکله بوتون علمی ، ها بئله فیکیر مکتبلری نین - ده یارانماسیندا رول اویناییر ؟

حسن بک هادی - بئله دئییم کی دیل اولماسایدی فیکیر یوحدور ، فیکیر دیل - سیز نئجه بیان اولاییلر بو فیکیرلری دیل سیز

نئجه یازابیله ریک دئییه بیلر ییک . نئجه کی اینسانین کیملیگی تانیقی ایلن دیر ، تانیقین - دا وارلیغی فورماسی دیل ایلن دیر .

سن دیل سیز فیکیر سیز سن دیلین یوحدور سا ، فیکیرین یوحدور ، دویغون یوحدور ، وارین یوحدور ، سن یوخسان دیلین

یوحدور سا .

ریضا عالی - دیل ایلن فلسفه نین ایلکیسی حاقدا نه یینی زوار دئمگه ؟

حسن بک هادی - فلسفه کلمه لرین یارانماسیندان سونرا یارانیر . فلسفه نین چوخ میفلوژیا ایلن باغللیغی اولابیلر . دیل

فلسفه نین قویوجوسو دور قوروجوسو یوخ ! قویوجو اوزه چبخارماق (شکل دهنده) معناسیندا دیر . فیلسفه (filoser)

ساپلاماق توخوماق و فیل (fil) ساپ دئمکدیر فیلسوفه (filosofe) ، ساپلاماق ایشینی گورمک ، فیلسوف ، ساپلایان و

توخویان معناسینی داشی ییر فیلسوف یانی فیکیرلری توخویان ، فیکیرلری دیل ایلن گوسده رهن .

ریضا عالی - بس بئله دئمک اولارکی فیکیرلر کلمه لرین بویاسی ایلن فلسفه یه چئوریلیر ؟

حسن بک هادی - بلی و بو آن اوستون باغللیق دیر فلسفه ایلن دیلین آراسیندا و البتته باشقا علملرده بونا تاییدیرلار .

ریضا عالی - ائتیمولوژیا نه دئمکدیر ؟

حسن بک هادی - بو کلمه ایکی قورومدان تشکیل تاپیپ : « ائتیم » ایله « لوژی » کلمه لرینده ن . ائتی کلمه سی لاتین یونانجا

دیر . ائتیمولوژی ، واردیرانی ، آلاه ی ، کؤکو ، اینجه لیگی ، گئرچک لیگی ، حقیقتی ، تانیماق دئمکدیر .

دیل انتمولوژیسی ، سوزون اؤزونو تانیماق ، کؤکونو تانیماق . یانی کلمه‌نین آلاهیین تانیماق . ائله‌کی بو آلاهی گؤتورسک ،

خالیقی گؤتورسک ، مخلوق نئجه اولابیلر ؟ سؤز هر زامان مخلوق دور ، انتمولوژی سؤزون آتاسین تانیماق دئمک دیر .

انتمولوژییا علمینده گؤرورسوزکی کلمه اؤزو – اؤزون تانیتدیریر ، آتا و انئی کی بو کلمه بیزده آتاکیمی ترجومه اولابیلر

آتا آلاه آدی دیر . دده و آتا و ... بونلار هامیسی بؤیوگون ، آلاهیین اولولوغون کوکلی دیرلر . یانی سوزون آناسی و

آتاسی کیمیدیر . آتا و آنا طبیعتده ائش دوغمادیرلار . انتمولوژی جهتیندهن – ده بئله دیر . طبیعتین اؤزونده بو

قارشیقلیق (ضد اولماخ یوخ) او دیالکتیک بحثینده گلدیگی کیمی یاناشی گئتمک و یولداشلیق ائتمک معناسیندا وار دیر .

انتمولوژییا علمینی بیز اوچ بولومه بوله بیلهریک :

۱ – میفیک تفکور اساسیندا انتمولوژییا ، یانی اینسانین اینانجیلاری اوستونده کلمه‌لرین کوکونو قورماق . بیر کلمه‌نین

کوکونو آختاراندا اونا عایید یازیلی سندلر یوخدورسا بیز خالقین کئچمیشده‌کی میفیک ایناملارینا دا یانیریق

۲ – یازیلی سندلر اساسیندا انتمولوژییا بودا بو معنادا دیرکی بیر کلمه‌نی کوکونو آختاراندا بیز یازیلی سندلره دایانمالیق

۳ – سس و فونوتیک اساسیندا انتمولوژییا بودا بیر کلمه‌نین بنزه‌ییش‌لرینه و انلام بیرلیگینه باخاراق هانسی دیلده

اولورسا اولسون اونلاری بیر کوکدهن بیلیمک دئمکدیر .

ریضا عالی – بیلدیگیمیزه گؤره سیز « دیوان لغات‌الترک » یا « کاشغری محمودون سؤزلر توپلوسو » کیتابین اوستونده

چالیشرسیز بو حاقدادا بیزه ایضاح وئیرین ؟

حسن بک هادی – بو کیتاب حاقدا دئییه بیلهرم کی دوغو یا خود شرق خالقاریندا ، آن ایلکین یازیلیمیش سوزلوکلرده ندیر .

کئچن مین ایلین ایچینده آن قدیم و آن مکمل سوزلوکلردهن بیر – دیر . بو کیتابدا انتمولوژییا حاققیندا ، دیل بولوملری

حاققیندا تورک دونیاسیندا دانیشیلان لغتلردهن سوزلردهن ، ائیلملر فعللردهن ، اکلردهن ، دبلردهن ، کولتوروندهن دئمک

اولار تورکلرین اینانجیندان و تام وارلیغیندان سوز گئدیر .

بو كىتاب رحمتلىك محمود كاشغرى نىن دىيگىنە و ساوينا (ادعاسينا) گۆرە عربلرە تۈرك دىلىن اۇيرەتمەك اوچون دور .

ايندى بيزدە گلميشىق رحمتلىك محمود - ون عربلرە يازدىغى كىتابى گۇتوروب اۇز دىلىمىزى كۆكلەمك اوچون ، اونو داها

آرتىق تانىماق اوچون ، اوندان فايدالاناق . محمود بو كىتابدا عربلرە تۈرك دىلىنى كۆكۈندەن اۇيرەتمەك ايستەيىردى .

ديوانىن اهمىيىتى دىلچىلىق ، سۆز قايناغى اولماسى ، مىثاللار آتا بابا سۆزلىرى ، پرووئربلر (proverb) و بو كىمى

يۇنلردەن آراشديرىلابىلر . بو ديوان تۈرك دىلىنىن سىياسى اهمىيىتى نىن نەقدەر يوخارى اولماسىنى گۆسدەرىر . البتتە بو

اهمىيت هانسى نەدەنلر اوزرە يا قويولوب يا آلىنىب يا دوشورولوب و بو كىتاب يازىلىقدان سونرا يايىلمايىب يا دا يىغىلىب

و ايتىب يالنىز كئچن مىن ايلىن يازىلارنىدا بو كىتابىن آدىنا ايشارەلر گىدىب . سونرالار ۱۹۱۵ - يىنجى ايللرىن جىوارىندا

اونو هارداسا بىر آلاھ آدمى تاپىر آلىر و اولابىلردى كى تاپىلماسىن و آلىنماسىن نىجەكى اۇز يازدىغىنا گۆرە تۈرك دىلىنە

بىر باشقا كىتاب گرامر كىتابىدا يازىب دىر ، آما بورا قەدەر اوزوندەن ھىچ بىر نم - نىشان يوخدور .

بىز بو سۆزلۈگو ۱۰۰۰ - ايلدەن سونرا دالىسىن توتوروق گتيرىب گۈنلۈك آذربايجان تۈركجەسىنە و آغىزلىغىنا

چىۋىرەك .

بو كىتاب ۱۹۲۰ - دەن ۱۹۲۶ - يا قەدەر كۆچۈرۈلۈر آما چاپا اوغور تاپمىر . ۱۹۳۲ - م - دا عاليملىرىن توۋىيىھەسى ايلن « آتا

تۈرك » اونون كۆچۈرۈلمەسى فرمانىنى وئىر و ۱۹۳۶ - دا كۆچۈرۈلۈر و « بسىم آتالاي » ۱۹۲۰ - م - يىنجى ايلدە

كۆچۈرۈلن كىتابدان چوخلو فايدالار آپارىر آما بو بىرىنجى كۆچۈرۈلن كىتاب ھلەدەكى كىتابخانا ياتىر و يىنەدە چاپ

اولونمور . بو تۈرك دونىاسىنا بۈيۈك بىر ايتكى دىر كى تۈركىيە نىن « تۈرك دىل قورومو » بونو ساخلايىب و ائشىگە

وئرمىر .

قئىد ائتمەلى بو كى تۈركىيەدە تاپىلان نىسخە - نىدە دونيا تۈرك دىل عاليملىرى دامغالاىيىبلار . و دئىيىب لرىكى بو نىسخە آن

دوز نىسخەلردەندىر .

البتتە تۈركىيەدە چىخمادان اونجە ۱۹۲۰ - م - دا كىتابدان ترجمەلر و بو كىتاب حاقدان دانيشمالار واردىر .

ريضا عالي - بو ايشده ، (كاشغرى محمود - ون كيتابىن گوندهلىك آذربايجان تورك آغيزليغينا چئورمكه) سيزه كيملر

ياردىمچىدirlار ؟

حسن بك هادى - شاه دوورونده اولان ياساقلىق دىل و دىلچىلىك قاداقلانماسى ايندىكى اسلام جيمهورىيىتىندە گۇتورولوب ،

آما بو دىل بير خالقين دىلى اولاراق اونا و اونون چاپ اولونماسينا و داغيتماسينا دولتين ائتدىگى ياردىملاردا او قدهر

گوجلۇ دهگيل كى دگرلى اولسون . من بو يولدا يالنىز اؤز دوشونجه مدهن و يازيلان كىتابلاردان ياردىم آليرام . ها بئله بو

كؤچورمه ده ، « ياور جمالى » ، « مصطفى عيوض پور » ، « ابراهيم عبداللهى » كىمى دوستلاردان ياردىم آليرام .

ريضا عالي - اوندا منجه سيزين ايشينيزين دىقتت داييره سى و كئنىشلىك داييره سى كىچىلىر بونا نه سؤزونوز وار .

حسن بك هادى - دونيا قورولوشوندا تكللىك آز اولماق دهگيل ، تانرى اؤزوده تك دير . من يازدىغىم چئوريدىگىم كلمه لره

بلكه يئرى وار اون - لار تانيق گتيريره من بو ايشده اكاىمىك تحصيلات - دا آلماسام ، دىلچىلىقدا ادهام واردير كى تورك

دىليندهن دانىشاندا اونو كؤكله ييم كؤكونو دئيم . ادهام - ايسه اوخودوغوم و يازدىغىم حاضىرلادىغىم كىتابلار و مقاله لر و

وئردىگىم تانيقلاردير . بورا قدهر هئچ بير انتقادلا قارشىلاشماميشام . البتته بونادا اينانيرام كى هيچ بير انتقاد منى

يىخابىلمز هئچ بلكه بير آز دا منه ياردىمچى اولا بىلر . من گوردويوم ايشه اينانيب دىلىمى سئوه ره ك بو قوللوغو ائديره م و

بويولدا هئچ بيرزاد كىمسه دهن اوممورام منه بير اؤدول - ده وئريليرسه اونلارا وئريلسين كى اوز دىللىر آراشديرماغا

يادلارين قايىسىنى چاليرلار .

ريضا عالي - بو كىتابىن هانسى يونونده چاليشيرسىز ؟

حسن بك هادى - بىز بو كىتابى چاغداشلاشديراندا ، اونو ائتمولوزىك ، فونوتىك ، ائتنىك ، استىتك [زىباىي شناختى] ها

بئله تورك دىلينين كؤكلو اولدوغونا بو كىتابدا اولان ثبوتلارى گتيريرىك كى ، مىثال ۱۰۰۰ - ايل بوندان قاباق فلان سؤز

ايندى دئىلىدىگى كىمى دير و بو دىلين كؤكلو اولدوغونو اثبات ائدير . بو ايشلردهن ايكى نتيجه نى آلا بيله رىك بيرىنجى بو

كى هم بو گونكو دىلىمىز داها آرتىق زنگين لشر همده كئچمىشه اولان زنگينلىك اوزه چىخار .

ریضا عالی - سیزجہ بو کیتاب هانسی بیر نه دهن اوزره یازیلیب ؟ هانسی بیر الزام سبب اولوب بو کیتاب یازیلین ؟

حسن بک هادی - کاشغری محمود اوزو دئیرکی پیغمبر (ص) - دهن روایت وارکی دئییلر : منیم شیغیردا یا شیریقدا یا

خود شرق - ده دوغودا بیر قوشونوم وارکی تورک قومو دور بونلار بیزیمله لیک - ی « بزم الست » - ده هله او زامان کی

کائنات یارانماییب دئییلرلر ، آلاھین بیرلیغینا لیک دئییلرلر . و بیز تاریخده - ده تورکلرده ایکی سَللیک یا اوچ سَللیک

گورموروک . تورکلر هر زامان بیرلیغا - [توحید] - اینانیلار . ائوده - ده ، ائوده - ده بیرلیغا اینانیلار و کاشغری محمود

بونو دئیرکن آرتیریر کی بو سؤزه اینانماقدا اولار ، اینانماق - دا ، آما بیرینین باشی چالیشسا ، بونا اینانار و گلیب

تورک دیلینی اؤیره شر .

بو سؤز پیغمبردهن روایت دیر و کاشغری محمود دا ایستییبکی عربلر ، او زاماندا حاکیم اولان قووه لر ، بو دیلی

اؤیره تسین ، حال بو نئجه اولوب اؤیره ده بیلیم یا بیلیمه ییب اونو گرک بیزیم تاریخچی دوسلاریمیز آراشدیرسینلار و

جاوابینی تاپسینلار .

ریضا عالی - بیز کیتابین بیر حیصه سینده گوروروک کی « محمود کاشغری » یازیر « من بو نئجه ایلیک چالیشمانی

عباسی خلیفه سینده تقدیم ائدیره م » - دبیر سیاقی - ص ۷ دئمک اولار کی عربلرین او دوروده و عصیرده گوجلر

اولماسیندان آسیلی اولاراق بو کیتاب یازیلیب و اونلار تقدیم اولونوب ؟

حسن بک هادی - او زاماندا خلیفه لر حاکیمی دیر و بونون داها دوغروسونو تاریخچی لر بیلر آما او زامان بئلنچی بیر

کیتابین یازیلماسی قلم ایله - کاغذ ایله و ئیمک ایله و تام معنا دا کئچینه جک ایمکانلاریندان آسیلی ایدی . بونلار هامیسی

پولدان آسیلی ایدی و بونودا بیلیریک کی او زامان یا پوللورلارین اؤز خانلیقلاری و دولتلری واریدی یا دا اولدوغو دولت

دهن و خاندان آسیلی ایدیلر . یانی پول بیغیشمیشدی اوزهل بیر آداملارین الینه ، ایندیک دور کیمی ده گیل کی هم مخالفده

همده موافقده پول واردیر .

اونون اوچون - ده اولابيلر اصلينده بو ايش يا اونلارين پولی ایلن يا زوروايلن اولموش اوللا . بيرده کی او زامان تاریخی

باخیمدان اسلام - دینین دلی و دینی عرب دیر تورکجه ده گیل کی ، آما اونو تامالییق کی بو دینی قورویوب ساخلایانلار

عربلر یوخ بلکه تورکلر اولوبلار ، آن توپلومسال و قالیملی یئر اسلام دینی اوچون یالیز بو اولکلر اولوپدور .

نمونه اولاراق تورکییه ده عثمانلی حؤکومتین نظرده آلابیلر کی ۷۰۰ ایل چالیشیلار تورک دیلینه باخمیاراق ایسلامی

قورویوب ساخلاسینلار بلکه بعضاً گؤروروک بو دلی آیقلایب کچیرکن ده ایسلامی ساخلاماق اوغروندا چالیشیرلار . و

بو ایش بو فیکیردهنده آسیلی اولابیلر .

کاشغرلی محمود بونو خلیفه نین یانینا آپاریرکن بو کیتابی یاندرمیرلار یانی بو کیتابا پول قویوبلار و خرجلرینی ده

وئریلر . بونودا دئمک اولارکی « محمود » بو کیتابی یازمامیشدان خلیفه ایلن دانیشیب و اونو تورک دیلینن اهمییتلی

اولماسینا باشا سالیب .

خلیفه نین درباریندا تورکلرین حاکمیتی واریدی خلیفه نین نچه مین تورکمن عسگری واریدی . بو کیتاب تکمیل ، مکمل ، اکی

بیر آکادمیا سوییه سینده کیتابدیر . بو کیتاب اؤزو درسلیک دیر . قایناق دیر ، آراشدیرماق ها بئله اؤیره شمک اوچون ،

نییه کی اوندان گرامردن کلمه لردن و اونلارین نجه دوغماسیندان سؤز گئدیر . فارس دیلینده گرامر کیتابی هارداسا ۱۳۴۲ -

ده یا بیر آن دالی قاباق یازیلیمیش دیر اوندان تورکلر یازیبلار . آما بو رحمتلیک ۱۰۰۰ ایل بوندان اول تورکون گرامرینده

یازیب صرف - ینده یازیب چکیمینده یازیب . بو ایش دیلیمیزین وارلیغینی کچمیشینی گؤسده ریر . ایندی بو ایشه خلیفه

دستور وئریبسه عجب عاگیلی ایش گؤروب تورکلرین اهمییتینن گؤسده ریجی سیدیر . دستور وئرمه ییبسه یالیز قبول

اؤدیب یئنه عاگیلی ایش گؤروب .

ریضا عالی - بونودا دئمک اولماز کی بو کیتاب بیر ناسیونالیستی فیکیر اوزره یازیلیب ؟

حسن بک هادی - ناسیونالیستی فیکیر او معنادا کی ایندیکی عصریمیزده گئدیر بو آنلامدا منجه تاریخی لر داها دوزگون

جاواب وئر بیلرلر . من بیلدیگیم قدر تاریخده بیز تورکچو ، عربچی ، یا باشقا دیلچی کلمه لرینی گورمه ییب اوخومامیشیق

، بو كلمه و فيكىر كاپيتاليسم دووروندهن بو يانا عمله گلميشدير . كئچميشده خانليق دوورو ايدى گوجلور و وارليار

دوورى ايدى البتته ايندىكى عصرده يئنه بو خانليق دوورو آمريكا كيمى دولتير واسيطهسى ايلن ديريلمك و ديرچلمك

حاليندادر . البتته ناسيوناليسم تفكورو يئنه دئيم كى بام باشقا بير معنادا « افلاطون » دووروندهن وار آما بوگونكو

معنادا و آنلامداكى « پان » دوشونجه سيني داشى بير او دووروده اولابيلمزدى و بونلار هاميسى قدرت و گوج قيراغينا و

چئوره سينه ييغيشان بير شئى لر ديرلر . ديلين يوخ و تأسوفلر اولسون كى قدرت چئوره سينه ييغيشيب .

ريضا عالى - بو كيتاب نه زامان چاپا حاضيرلانيب ايشيق اوزو كؤره جك .

حسن بك هادى - بورا قدهر بير آن ايشله نيليب بو تئزليكه - ده انشيكه وئريله جك .

ريضا عالى - من سيزه اؤز مينتدارليغيمى بيلديريب آپارديغينيز ايشلرده سيزه و دوستلارينيزا اوغورلار ديله بيرهم .